

КОМПАРАТИВІСТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ В ПОЗНАНІ

14–15 травня 2013 р. в Університеті ім. Адама Міцкевича (УАМ) в Познані (Польща) відбулася міжнародна конференція “Українська література в колі питань наукової компаративістики”. Участь у ній узяли представники майже всіх кафедр україністики вищих навчальних закладів Польщі – Варшавського, Вроцлавського, Щецінського університетів, Ягеллонського університету у Кракові, двох Люблінських університетів – Католицького та ім. Марії Кюрі-Скłodовської, УАМ. Надзвичайно широкою виявилася “мапа” українських міст, з яких прибули учасники. Київ, Львів, Івано-Франківськ, Рівне, Ужгород, Чернівці, Харків, Дніпропетровськ, Бердянськ. Важливою прикметою конференції став діалог польських і українських колег, під час якого здійснювався обмін думками й поглядами, презентувалися різні наукові методології та дослідницький інструментарій.

Урочисте відкриття конференції відбулося в будинку ректорату УАМ у престижній Аулі Любранського, де учасників привітали декан відділення неофілології проф. *Т. Томашкевич*, почесний консул України в Познані *В. Горовський*, директор Інституту російської філології проф. *А. Сітарський*, який розповів про познанську україністику. Варто зазначити, що після проголошення Україною незалежності УАМ першим із університетів Польщі утворив кафедру україністики, яка увійшла в структуру Інституту російської філології, що понад 20 років тому стало типовим явищем. Трансформаційні процеси, які 1980 – 1990 рр. минулого століття охопили всі сфери життя в Польщі, вносили корективи і в галузь освіти. Польська русистика, існуючи практично в усіх навчальних закладах країни, втрачала своє ідеологічне призначення – забезпечувати знанням російської мови й культури початкову, середню, вищу школи. Реорганізовуючись, осередки русистики змінювали профіль діяльності, поширюючи її найчастіше в напрямку сусідів – виникали т. зв. східнослов'янські філології. У цьому ключі переважно організовувалися й утверджували свій статус україністичні студії. Що ж до університету в Познані, то тут і далі навчають студентів за спеціальністю “російсько-українська філологія”, але в нинішньому навчальному 2012/2013 році була започаткована також україністика “у чистому вигляді”, де спеціальність “українська філологія” стала самостійною. Її популярності, напевно, посприяє травнева конференція, присутність студентів на конференційних засіданнях дає підстави для цих сподівань. Адже для студентської молоді, серед якої понад 90 відсотків має польське походження, була неабияка можливість ще раз переконатися в духовному багатстві й самобутності української літератури, у тому, як вільно функціонує вона в колі інших національних літератур, як органічно входить у систему координат світового письменства, сприймаючи на всіх етапах свого розвитку його творчі імпульси.

У своєму листі-привітанні президент Міжнародної асоціації україністів акад. НАН України Г. Скрипник високо оцінила наукову й дидактичну працю познанських україністів, згадала про багаторічне українсько-польське наукове співробітництво та участь у ньому професорів УАМ: етнолог *З. Ясевича*, полоніста *Б. Бакулу*, політолога *М. Фігуру*, літературознавця *Г. Корбич*. У дарунок познанцям *Л. Вахніна* передала низку наукових видань,

Тепло привітали учасники присутнього на конференції проф. *Б. Бакулу*, науковий внесок якого в сучасну компаративістику й теорію літератури широко відомий як у Польщі, так і в Україні. Власне, проф. *Б. Бакула* був ініціатором двох перших польсько-українських зустрічей у стінах УАМ. Реалізуючи наукові проекти Познань–Львів з 1999 р. та Познань–Київ (2000 р.) – відповідно

зі Львівським університетом ім. Івана Франка та з університетом "Києво-Могилянська академія", учений зорганізував інтердисциплінарні компаративістичні заходи, матеріали яких були покладені в основу двох фундаментальних збірників: "Porównanie jako dowód: Polsko-ukraińskie relacje kulturalne, literackie, historyczne. 1890-1999" ("Порівняння як доказ: Польсько-українські реляції в культурі, літературі, історії. 1890-1999", 2001 р.) та "Polska – Ukraina: partnerstwo kultur" ("Польща – Україна: партнерство культур", 2003 р.). Останніми роками за редакцією проф. Б. Бакули виходить наукове періодичне видання "Porównania" ("Порівняння"), присвячене культурній і літературній проблематиці Центральної і Східної Європи. Українська тематика в ньому висвітлюється регулярно.

Робочими мовами цьогоорічної конференції була польська й українська. На пленарному засіданні виступили з доповідями Я. Поліщук (Київ) "Інверсія значень в діалозі текстів (Коцюбинський – Хвильовий), А. Матрацька-Косьцельни (Варшава) "Українськість – польськість – універсалізм у творчості Ярослава Івашкевича", І. Пупурс (Київ) "Романтичний орієнталізм: український варіант", В. Соболю (Варшава) "Еко-документи епохи бароко в компаративістичному аспекті", Л. Вахніна (Київ) "Сучасні проблеми українсько-польського культурного пограниччя".

Крім пленарного засідання, робота конференції проходила в шести секціях. Доповіді охоплювали широке тематичне коло питань, зосереджених на різних літературознавчих і культурологічних аспектах компаративістики. Так, у секції "Україна і світ: літературні паралелі" порівняльний аналіз прозвучав у виступах А. Горнятко-Шумілович (Щецін) "У "холодних потоках нез'ясованості" (На перетині художніх світів новел Жуліо Кортасара і Василя Габора)", І. Сторощук (Львів) "Жанрова специфіка роману про митця в українській, польській та англійській літературах доби модернізму", І. Давиденка (Бердянськ) "Інтерпретаційні виміри образу Публія Овідія Назона в польській, австрійській та українській літературах другої половини ХХ століття", А. Давидової (Дніпропетровськ) "Особливості жанру родинної саги: роман Оксани Забужко "Музей покинутих секретів" та "Honey and Ashes: A story of Family" Дженис Кулик Кіфер", К. Зайцевої (Київ) "Сучасна білоруська і українська проза для дітей". Проблеми літературної рецепції присвятили дослідження В. Попель-Махницький (Познань) "Рецепція творчості Сергія Єсеніна і Ніколая Клюєва в Україні", І. Забіяка (Київ) "Юрій Андрухович: чеський портрет"; контекстуальні особливості розглянула М. Федунь (Івано-Франківськ) у доповіді "Мемуарна "Венеція" Осипа Назарука в контексті світового письменства".

У центрі уваги учасників секції "Українсько-польські реляції в культурі й літературі" стали питання зв'язків, взаємин, подібності і відмінності в культурах двох сусідніх народів. Розкриті вони були в доповідях М. Крупки (Рівне) "У пошуках власного простору (мотив подорожі у сучасній українській та польській літературах)", І. Скрипник (Чернівці) "Вихідні пункти поетики Бруно Шульца та Богдана Ігоря Антонича (міфологічний аспект)", І. Церковник (Київ) "Творчість Оскара Кольберга в контексті українсько-польських культурних взаємин", М. Абузарової (Познань) "Українсько-польський ономастикон у поезії Юзефа Лободовського".

У секції "Інтертекстуальні пов'язання" виступили М. Замбжицька (Варшава) "Між антропологією і літературою. Інтердисциплінарність літературних досліджень на прикладі прози Валерія Шевчука", М. Качмарчик (Люблін) "Особистість і творчість Лесі Українки у колі проблематики інтертекстуальності", О. Пухонська (Київ) "Інтертекстуальна модальність молодшої української поезії початку ХХІ століття", О. Кузьма (Ужгород) "Інтертекстуальність драми Спиридона Черкасенка "Ціна крові".

Жвавий інтерес викликали доповіді учасників секції "Питання постколоніальної критики й імагології": П. Крупи (Краків) "Хвильовий читає Винниченка. Дискурс колоніальної залежності", А. Стрияковської (Познань) "Диктатура історії, амфітаміна географії: Європа, звана Центрально-Східною, в есеях Юрія Андруховича і Анджее Стасюка", О. Галети (Львів) "Що породжує сон української літератури?", А. Хоми-Сували (Люблін) "Поетика образу поляка-художника в історичній прозі Романа Іванчука", О. Кирильчука (Рівне) "Образ іншого в українській історичній прозі 1880-1890-х років", С. Войтович (Вроцлав) "Ідея комунізму в невідомій кореспонденції Мар'яна Здзеховського з метрополитом Андрієм Шептицьким".

На засіданнях секції "Українська література у власному діалогічному просторі" можна було переконатися, що порівняльний аналіз з успіхом здійснюється у внутрішніх структурах літератури, а не лише в її "зовнішніх" зносинах, тобто з іншими письменствами. Засвідчили це насамперед доповіді О. Хаваєчка (Ужгород) "Типологічні сходження барокової атрибутики в "Літописі Самовидця" та "Історії Русів" й А. Дрозди (Львів) "Стратегії письма в українській еміграційній поезії: Юрій Тарнавський vs Богдан Рубчак". На перетині літературознавчого й соціологічного аспектів побудував своє дослідження А. Муравський (Познань) "Лада Лузіна – ким є одна з найпопулярніших письменниць сучасної України?". У роботу секції "Література, історія, мистецтво: взаємопроникнення і синтез" включені були дослідження О. Філатової (Миколаїв) "Жанрові "гібриди" або прийоми кіно в літературному тексті", О. Бігун (Київ) "Біблійна топика в малярстві та поезії: типологія міжмистецької взаємодії (на матеріалі творів Тараса Шевченка)", В. Біляцької (Дніпропетровськ) "Сповідь як структурний елемент сучасного історичного роману у віршах", Л. Ромас (Дніпропетровськ) "Характерництво як національний феномен (на матеріалі роману Юрія Мушкетика "Погоня)".

Наукова конференція в Познані виконала своє завдання: зустріч польських і українських дослідників посприяла утвердженню компаративістики як однієї з найважливіших галузей знання, показала, що стан порівняльного літературознавства виглядає на сьогодні по-сучасному привабливо й перспективно. Потребу в компаративістичних дослідженнях викликають значною мірою цивілізаційні

відміни, зокрема інтенсифікація контактів, конфронтацій, комунікативні вияви, а також проникнення і "змішування" різного роду мас-медіа, мов, мистецтв і культур. Тому не дивує, що поле досліджень порівняльних студій і завдання, які вони ставлять перед собою, розростаються й диференціюються. Сучасна компаративістика виходить за межі, визначені їй літературою й літературознавством: досліджуючи взаємностосунки між національними літературами, вона активно пізнає також зв'язки літератури з іншими дискурсами (соціологічним, політичним, філософським тощо), формами культури (театром, кіно, образотворчим мистецтвом) або засобами масової інформації. У цьому можна було переконатися на науковому заході в Університеті ім. А. Міцкевича в Познані.

Отримано 5 червня 2013 р.

*Галина Корбич
м. Познань (Польща)*

